

KAMILA GRUDOVA
LUTKINA AZBUKA

**NASLOV ORIGINALA
THE DOLL'S ALPHABET
CAMILLA GRUDOVA**

COPYRIGHT © 2017 BY CAMILLA GRUDOVA

Izdavač:
Imprimatur d.o.o.
Miše Stupara 4
Banja Luka
info@imprimatur.ba

Za izdavača: Boris Maksimović

Lektura: Marija Pejić, Sonja Lero Maksimović

Dizajn korica: Dragana Vasić

Grafička priprema: Sonja Lero Maksimović

Štampa: Skandi s.p.

Za štampariju: Mladen Spasojević

Tiraž: 700

Godina: 2023.

ISBN: 978-99976-53-40-6

Distributer za Srbiju:
BIBLIONER d.o.o.
Dunavski kej 12, 11000 Beograd
office@biblioner.rs
011/3284-094, 066/802-13-32

We acknowledge the support of the
Canada Council for the Arts for this translation.

Canada Council Conseil des arts
for the Arts du Canada

Kamila
Grudova

LUTKINA
AZBUKA

Prevod:
Lazar Pašćanović

PARANJE

JEDNOG POPODNEVA, nakon što je ispila šoljicu kafe u svojoj dnevnoj sobi, Greta je otkrila kako da se raspara. Njena odeća, koža i kosa spale su sa nje kao ljuska sa oljuštene voćke, i njeno pravo telo je iskoračilo napolje. Greta je mnogo držala do čistoće, pa je počistila onu staru sebe i bacila je u kantu za smeće pre nego što je i uočila svoju novu fizionomiju, a poteškoće sa pomeranjem novih udova nisu predstavljale smetnju njenoj rešenosti da joj kuća bude čista.

Greta nije toliko nalikovala šivaćoj mašini koliko idealu na kome je zasnovan oblik šivaće mašine. Najbliža stvar u prirodi kojoj je nalikovala bio je mrav.

Nakratko se divila sebi u ogledalu, a onda je otišla do svoje komšinice Marije, koja je živela prekoputa, u istoj zgradi. Kada je Marija videla Gretu, nije se uplašila, jer je iznenada prepoznala sebe. Znala je da i ona tako izgleda iznutra, i da se i ona može rasparati, što je i učinila bez stida, pred Gretom.

Divile su se jedna drugoj i jele tortu sa bademi-
ma kao svakog popodneva, ali ovaj put uz pomoć
svojih novootkrivenih pravih usta, uokvirenih

čeličnim, oštrim crnim mandibulama koje su podsećale na prijatnu kombinaciju zuba i brkova.

Kada je Gretin suprug došao kući, bio je užasnut. Nikad ranije nije dodirnuo njenu šivaću mašinu – plašila ga je – i svakako nikad ne bi dodirnuo Gretino novootkriveno telo.

Ona se preselila prekoputa da živi sa Marijom, koja je bila udovica i više nije imala muža koga bi mogla uplašiti. Sa sobom je ponela šivaću mašinu.

Njihove šivaće mašine nikad nisu korišćene, ali one su ih držale u kući kao dekoraciju, kao što su držale i lutke i figurice svetaca, i kao što veličanstveni ljudi drže mermerne biste sebe samih.

Kada su prvi put napustile zgradu da bi otišle u kupovinu, bile su prava senzacija. Žena koja vidi rasparanu ženu ne može da se i sama ne raspara, i ubrzo su sve žene u njihovom komšiluku zbacile svoje kože. Paranje je donelo veliko olakšanje, kao kad pred spavanje skinete grudnjak ili ispraznite bešiku nakon dugog putovanja.

Muškarci su bili podeljeni na one koji su „oduvek znali da u ženama postoji nešto prevrtljivo”, te su stoga bili zadovoljni kada se pokazalo da su bili u pravu, i na one koji su jadikovali nad „gubitkom ženske forme”. Jedan manji broj muškaraca pokušao je da se raspara uz pomoć žileta i noževa, nakon čega su bili povređeni i razočarani. Oni u sebi nisu imali „istinsko, tajno” ja, nego samo ono što se učilo i znalo.

Na rasparanim telima žena postojale su raznovrsne karikice, gotovo kao probušene uši, kroz koje je neprekidno prolazio crveni konac, nekad brže a

nekad sporije, u zavisnosti od raspoloženja dotične osobe. Bila je to čvrsta, debela nit prekrivena nečim nalik na vosak.

Karike su na svakoj ženi imale različit raspored i veličinu, ali izuzev toga sve su žene izgledale isto.

Nakon paranja, šivaće mašine više nisu upotrebljavane; njihovo korišćenje, spajanje stvari ušivanjem, doživljavano je kao tlačenje, zastarela razbibriga koju su žene koristile da bi sebi uskratila paranje, te su tako šivaće mašine dobile jednu čisto formalnu, estetsku ulogu, lepe u svojoj tihoj nepomičnosti.

Organizovane su izložbe šivaćih mašina „kroz vekove” i žene su veoma uživale u njima, jer su ih podsećale na njihovu evoluciju ka paranju svesti.

KRALJICA MIŠEVA

NAŠ STAN JE uvek izgledao kao da je Božić, zato što su police bile pretrpane crvenim i zelenim knjigama Loebove klasične biblioteke. Piteru je ujak svake godine poklanjao po jednu za rođendan, a ostale smo kupili u antikvarnicama. Kad god bismo imali goste, Piter je morao da napomene kako je, u knjigama na latinskom, koristio papire u boji da prekrije stranicu sa engleskim prevodom. Nas dvoje smo se upoznali na fakultetu, na predavanju iz latinskog. Mene je latinski privukao zato što nije pripadao nikome, pa nije bilo ljudi kojima je to maternji, koji bi mogli da mi se smeju. Na mom odseku je bilo klinaca iz privatnih škola koji su i ranije učili latinski, ali veoma brzo sam ih ostavila iza sebe. Piter, koji je bio jedan od njih, nosio je kosu zalizanu unazad kao mladi Semjuel Beket i izgledao mokro i kao da škilji, poput vidre.

Sa visine je gledao studente filozofije i klasičnih nauka koji su planirali pravničke karijere. Pod njegovim uticajem, i ja sam to počela da radim. Piter je nosio istu vrstu odeće svakog dana: teške prugaste košulje iz prodavnice vojnih viškova, džempere koji nisu pravilno sušeni nakon pranja, platnene pantalone, martinke, i staromodnu kolonjsku vodu

čiji je miris nejasno podsećao na čatni. Kolonjsku vodu je kupio na rasprodaji kućnih stvari u nečijem dvorištu; prethodni vlasnik potrošio je samo jednu kašičicu. Tek nakon što smo neko vreme proveli zabavljajući se, otkrila sam da su mu roditelji advokati i da je odrastao sa mnogo više novca od mene.

Piter i ja venčali smo se u crkvi u kojoj je postojala replika Mikelandelove *Pijete*. Pozvali smo samo jednog prijatelja, diplomca engleskog jezika koji je voleo Evelina Voa, jer smo mislili da je on jedina osoba koja će razumeti zašto smo želeli da se venčamo na taj način. Naravno, naši roditelji ne bi želeli da se venčamo tako mladi – pre nego što je ijedno od nas imalo posao – pa im zato nismo ni rekli. Nismo počeli da živimo zajedno sve do poslednjeg semestra na fakultetu, kada smo se uselili u stan iznad napuštene piljarnice. Stanodavac ju je zatvorio pre mnogo godina i ostavio je takvu kakva je bila, sa izbledelim posterom „Srećan Dan Kanade” i reklamama za sladoled na štapiću zalepljenim na prašnjavo staklo izloga. Bio je to jeftin dvosoban stan, zato što je malo ko želeo da živi iznad napuštene ali ne i ispražnjene piljarnice – opasnost od glodara bila je prevelika – a vlasnik nije mogao da se natera da je isprazni i uradi nešto sa tim prostorom. Delovalo je kao da bi je jednog dana mogao ponovo otvoriti, da prodaje plesnive čokolade i stvrdnute žvakaće gume koje su se tamo nalazile.

U našem podu postojala su vrata koja su vodila u prostoriju odmah iznad piljarnice, a odatle i u radnju. Piter je tamo dole pronašao neke stare cigarete koje su delovale bezbedno u poređenju sa

starom hranom, i novine koje su štampane kada smo mi imali pet godina. U dnevnoj sobi smo imali harmonijum koji je pripadao njegovom dedi. Piter je voleo harmonijum – muzički instrument mnogo, mnogo stariji od klavira. Harmonijumi su jedna vrsta orgulja, a orgulje su nastale tokom helenističke epohe. Radile su na vodu. U starom Rimu, Neron je svirao takve orgulje.

Na okvir harmonijuma, Piter je smestio gipsani model hrama koji staje na dlan, figuricu Minerve kupljenu u italijanskoj prodavnici, kolekciju razglednica sa slikama golih sportista koje je kupio u Britanskom muzeju i veliku uramljenu reprodukciju jednog Botičelijevog dela, portreta Svetog Avgustina. Nekad bi me usred noći probudili zvuci harmonijuma koji je Piter svirao obučen samo u bademantil, dok mu je kosa prekrivala lice.

Od stoličice, previše rasklimane da bi se na njoj moglo sedeti, napravili smo oltar. Izradili smo kolaž sa svecima i rimskim božanstvima, mešavinu slika i figurica, i dodali sveće neobičnog oblika koje smo pokupili tu i tamo – košnice, drveće, kupe, sove, anđeli. Piter bi ponekad ostavljao ponude, u vidu grožđa, čašica sa vinom i, na moj užas, sirovih pilećih grudi i drugih komada mesa koje je kupovao u mesari. Jedan prijatelj rekao nam je da je opasno obožavati tako veliku, raznoliku gomilu.

Nakon diplomiranja, planirali smo da živimo štedljivo i uštedimo novac da se preselimo u Rim. Oboje smo verovali da nema smisla upisivati se na postdiplomske studije ako prethodno nismo

proveli neko vreme u Rimu, istražujući nešto originalno o čemu bismo mogli pisati.

U međuvremenu, pronašla sam posao u prodavnici kućica za lutke. Prodavali smo i sićušne stvarčice koje su se mogle staviti u te kuće, od lampi do knjiga Roberta Luisa Stivensona ispisanih pravim, mikroskopskim rečima. Piter je našao posao na groblju, gde je postavljao nadgrobne spomenike, kopao rake, pomagao oko katoličkih sahrana i raščišćavao nered. Pronalazio je dijafragme, prazne boce žestokih alkoholnih pića, veveričje kože preostale nakon jastrebovih obroka, i na desetine kišobrana. Kišobrane je donosio kući, sve dok stan nije počeo da podseća na pećinu punu usnulih šišmiša. Jedne subote, kada je bio na poslu, organizovala sam rasprodaju kišobrana:

SVI KIŠOBRANI DVA DOLARA U ZATEČENOM STANJU

Dan je bio oblačan, pa sam dobro prošla.

Piter je izgledao mračno i snažno, pa su svi smatrali da je idealan za taj posao, a znanje latinskog dobro mu je došlo. Većinu vremena bio je na polju. Počeo je neprestano da šmrkće, i mirisao je na trulo cveće i hladno kamenje. Jedan mauzolej bio je savršena, mada umanjena kopija grčkog hrama – Piter je svoje pauze za ručak provodio pušeći, čitajući i jedući sendviče na njegovim stepenicama.

Mauzolej je podigao osnivač jedne velike robne kuće koja je prodavala krzna, neprijatno grubu

ćebad, cipele i druge stvari. Piter je opuške ubacivao kroz prozorčić sa rešetkom pravo u mauzolej, jer nije smatrao da je jedan takav čovek zaslužio klasični hram. Izluđivao ga je rad na groblju – tom „groznom faksimilu Rima”, kako ga je nazivao – ali nije mogao da priušti da dâ otkaz. Plata je bila odlična zato što je veoma malo ljudi bilo dovoljno morbidno i svečano da radi na groblju. Vlasnik je rekao da je Piter veoma dostojanstven, i da će daleko dogurati u grobljanskom biznisu.

Oboje smo lepili oglase – PRIVATNI ČASOVI LATINSKOG – u knjižarama i bibliotekama, ali niko nam se nije javio.

Živeći zajedno, postali smo nemarni u poređenju sa onim kako smo se inače ponašali jedno prema drugom, i nekoliko meseci nakon diplomiranja otkrila sam da sam trudna. Kada je to postalo primetno, dobila sam otkaz; vlasnica prodavnice kućica za lutke bojala se da ću tako okrupnjala naletati na skupocene stvarčice i lomiti ih. Osećala sam se kao da sam i sama kućica za lutke, sa malom osobom u sebi, i zamišljala sam kako gutam male stolice i tiganje da bi joj bilo što udobnije tamo unutra.

Kada smo saznali da su u pitanju blizanci, Piter je rekao da ultrazvučni snimak izgleda kao drevni, oštećeni friz. Dok mi je stomak rastao, nosila sam po kući marame od pašmine, omotane oko tela poput tunike.

U našim porodicama nije bilo blizanaca. To je zbog latinskog, rekao je Piter, da li sam ikad sanjala da me posećuju labudovi ili bradata božanstva? Ponašao se kao da sam ga izneverila na mitološki

način. Sanjala sam da su Trajanov stub i Panteon dobili noge i počeli da jure za mnom, ali mu to nisam rekla, jer sam mislila da bi ga dodatno uznemirilo.

Jedne noći, Piter se nije vratio sa groblja. Došao je tek u zoru, sav blatnjav, sa kaputom smotanim pod miškom. Kada ga je razmotao, ugledala sam leš veoma male žene, pretpostavljam patuljčice. Imala je crni velški šešir kao Mama Guska, koji joj je bio zalepljen za glavu. Imala je crne cipele sa kopčama i crnu haljinu sa belim naborima duž donjeg poruba, manžetni i kragne, i žute čarape. Lice joj je bilo prekriveno debelom šminkom kako bi izgledala slatko, ali oči su joj bile otvorene iako je bila mrtva.

Danas smo sahranili mali, crni kovčeg, rekao je Piter, nije li to užasno, ta večita trudnoća smrti. Ako mi dobijemo dvoje, ništa neće biti drugačije, rekao je, i počeo grozno da se smeje, poput magarca. Nikad se ranije nije tako smejaao. Otkopao sam kovčeg, izvadio je i vratio ga praznog, dodao je, pa niko neće posumnjati.

Piter se oteturao u krevet, ostavivši me sa malim lešom. Očne jabučice su joj bile zastrašujuće. Pomislila sam da ću se pretvoriti u kamen budem li predugo gledala u njih. Bacila sam Piterov kaput u veš-mašinu, a nju sam umotala u čaršav i potom stavila u kesu za smeće. Onda sam je podigla. Bila je neočekivano teška. Odlučila sam da je uguram u harmonijum, jer je to bilo jedino dobro mesto za skrivanje, ali me je preplašila pomisao da bi mogao postati uklet i početi da svira njenim glasom kad neko pritisne dirke.

Odnela sam je dole u piljarnicu i stavila je iza tezge. Bila je teška. Nadala sam se da će ostati tamo dok se ne smežura kao jabuka, a onda će je Piter odneti nazad na groblje skrivenu u tašni, i ponovo je sahraniti kao lukovicu.

Neprestano sam razmišljala o njenim očima, pa sam se vratila dole da na njih stavim novčiće od jednog penija. Novčići ih nisu sasvim pokrili, bile su to velike oči, ali nisam htela da traćim novčiće od jednog ili dva dolara.

Piter je spavao dvadeset sati. Kada se probudio, nije se sećao šta je uradio, a ja mu nisam rekla. Kada se oporavio, njegove optužbe protiv moje trudnoće su se pojačale: bila sam sa drevnim paganskim božanstvima. Sedeo je u kadi bez vode, čitajući Svetog Avgustina i spaljujući tamjan.

Počeo je nedeljom da odlazi na misu bez mene. Imali smo našu ličnu, uvrnutu verziju katoličanstva u kojoj smo svake nedelje išli u drugu katoličku crkvu, dok bismo nekim nedeljama odlazili u jedan veliki park većim delom pokriven šumom, skidali odeću i na svojim telima blatom iscrtavali krstove dok je Piter mrmljao bajalice. Nikada nisam znala u koju je crkvu odlazio. Ostajala sam kod kuće i čitala moje omiljene pasuse iz *Metamorfoza*.

Skuvao je naš venčani list u čajniku, rekavši da ne namerava da provede ostatak života radeći na groblju kako bi prehranio Marsovu decu, a potom je otišao, dok sam ja bila u prodavnici, gde sam mu kupovala zelenu salatu i kafu.

Kada sam došla kući, primetila sam da je nestao njegov kabasti zeleni kožni kofer koji me

je podsećao na žabu krastaču, kao i deo Loebovih knjiga, tegla ovaltajna, i moj omiljeni ljubičasti vuneni kardigan, koji mi je zbog trudnoće postao premali. Ostavio je sve svoje gaće, verovatno jer se nije setio da ih ponese, da blenu u mene kao ohole, tajanstvene glave belih persijskih mačaka svaki put kada otvorim fioku sa odećom.

Adresu njegovih roditelja pronašla sam u staroj školskoj knjižici. Nikada ih nisam upoznala. Živeli su u predgrađu, pa sam morala da idem vozom. Nigde nije bilo trotoara, samo kolovozi i travnjaci. Prošla sam pored zastrašujuće kuće sa oronulim tremom. Između vrata i prozora visila je preparirana losova glava. Los mi je namignuo. Zbog tog pokreta mu je ispalo stakleno oko, otkotrljalo se preko trema i palo na travnjak.

Bila je to ogromna kuća u lažnom tjudorskom stilu. Beli delovi bili su čađavi, a na travnjaku se nalazila kada u kojoj su rasli karanfili. Na prilazu su bila parkirana dva veoma stara crna kadilaka, verovatno iz 1980-ih. Ja sam odrasla samo sa majkom, koja nije umela da vozi. Piterova majka mi je otvorila vrata – znala sam da je to ona jer je i sama ličila na vidru, a seda kosa bila joj je zalizana unazad. Na sebi je imala veoma staromodno ljubičasto odelo, i napravila je grimasu kada je ugledala moj stomak.

Pitala sam je da li je Piter tu, a ona je rekla da nije, otišao je u Sjedinjene Države da studira prava, i bilo joj je drago što je konačno rešio da napravi nešto od sebe.

Otišla sam osećajući mučninu, zamišljajući bebe kako mi poput vidri plivaju po stomaku, sa

licima Pitera i njegove majke. Otrčala sam natrag na železničku stanicu, ne brinući o tome hoće li naglo kretanje ubiti fetuse. Kada sam stigla nazad u grad, pitala sam se kako je to kada te pregazi tramvaj – možda isto kao da te neko provuče kroz šivaću mašinu.

Nisam imala dovoljno novca da platim kiriju za sledeći mesec. Nadala sam se da će me stanodavac zaboraviti kao što je zaboravio svoju piljarnicu, ali on je došao par dana pre kraja meseca i zatražio čekove za naredna tri meseca unapred, jer odlazi u Vels da poseti svog rođaka.

Morala sam da ostavim sav nameštaj i harmonijum, jer nismo mogli priuštiti da unajmimo agenciju za selidbe. Pokupila sam sve što se nalazilo na okviru harmonijuma i to stavila u tašnu. Majka me je prekorila kada sam pokušala da spakujem Piterovu odeću i druge stvari. On je ostavio brijač, kaljače i svoj dugi šal boje kestena. Majka i ja utovarile smo koliko smo mogle, kutiju po kutiju, u tramvaj, a jednom smo išle i taksijem, dok sam u rukama držala plastične kese pune Loebovih izdanja. Bilo mi je drago što sam ostavila mrtvu staricu, koju nisam imala prilike da obiđem.

Moja majka živela je u mračnom stanu u prizemlju, gde se preselila nakon što sam otišla na fakultet. Stan je imao samo jednu spavaću sobu, pa sam morala da spavam na kauču. Sav nameštaj bio je presvučen plavim i zelenim brokatom, a bilo je tu i mnoštvo sitnica koje sam pamtila iz detinjstva: drveni konj kome su nedostajale zadnje noge, papirni klovn u muzičkoj kutiji koji je počinjao da

pleše kada se otvori fioka na donjem delu, prašnjava maketa broda, kolekcija igračkaka u obliku magaraca kojima nikad nisam smela da se igram jer su pripadali mom dedi, i raznorazne stvari kupljene po rasprodajama, u prodavnicama snižene robe i u Kineskoj četvrti – korpe, jastučići za igle, češalice za leđa, plastično cveće, paunovo perje. Grozno je što se paunova pera mogu kupiti za manje od jednog dolara.

Nije bilo mesta za moja Loebova izdanja, pa sam ih smestila ispod kauča, gde su brzo postala prašnjava.

Kada sam bila mala, mama mi je dala da čitam katalog jedne robne kuće. Bio je pun igračkaka koje nisam mogla imati, ali sam mogla da izrežem slike, rekla mi je, jer je ona već prelistala katalog. Oduševile su me lutke-bliznakinje: kako su uspeali da ih naprave tako potpuno iste? Mama mi se nasmejala rekavši da ih u fabrici prave na stotine, i da sve što ja posedujem takođe ima identične blizance, jer sada živimo u takvom svetu.

Nakon što sam rodila blizance, mesec dana nisam mogla da ustanem sa kauča. Osećala sam se kao Prometej, bebe su bile kao orlovi sa mekim kljunovima, a moje grudi su se neprekidno punile i praznile. Nisam ih nazvala Romul i Rem kao što smo Piter i ja planirali – Piter je smatrao da ih jednostavno ne možemo nazvati nikako drugačije – nego Enej i Artur.

Mama je čuvala blizance kada je meni bilo dovoljno dobro da mogu da idem na posao. Ostavljala ih je na čudnim mestima – ispod stolova i u

kredencima, ali nisu bili dovoljno stari za jaslice. Nisam mogla da se vratim u prodavnicu kućica za lutke, jer je vlasnicu više zanimao lažno autentični, minijaturni život u domaćinstvu – neupotrebljavane šerpe i lonci, kolevke bez beba. Nije volela decu u svojoj prodavnici; njene idealne mušterije bili su stariji muškarci i žene poput nje, koje su nosile broševe i bile spremne da potroše stotine dolara na majušnu kopiju barokne stolice. Bilo mi je suviše neprijatno da odem na fakultet i tamo tražim posao, ili da lepim oglase za časove latinskog – osećala sam se kao da sam blizance rodila iz glave, i da mi se glava od toga nije oporavila.

Vazduh u komšiluku moje majke uvek je bio bolesno sladak zbog fabrike čokolade, i tamo sam i dobila posao. Sve čokolade prodavane su umotane u ljubičasti i zlatni staniol. Voće, koštunjavo voće i sve ostalo stizalo je i bivalo obloženo čokoladom, a otvorene kutije izgledale su kao školjke, jaja i kamenje izloženo u prirodnjačkom muzeju. Od mog prvog radnog dana tamo imala sam noćne more o čokoladama ispunjenim ptičjim kostima, kamenjem, zlatnim grumenjem, rimskim novčićima, zubima.

Osim mene, još jedna radnica u fabrici imala je fakultetsku diplomu. Bila je to devojka po imenu Suzan, koja je studirala engleski, ali nije mogla da se zaposli u struci, a imala je i dete. Čerci je dala ime Šarlota Fildžerald, po Šarloti Bronte i F. Skotu Fildžerald. Šarlota je bila grozno, veliko dete koje je svuda nosilo obezglavlenu plastičnu lutku, i pljuvalo u nju kao starac koji žvaće duvan. Njena

pljuvačka uvek je bila smeđa jer joj je Suzan davala slatkiše iz fabrike. Šarlota Fildžerald imala je šest godina, i nije umela da čita. Pobesnela bi kada joj Suzan ne bi dala slatkiše. Suzan mi se dopadala, ali nisam želela da moje bebe provode mnogo vremena sa Šarlotom, da ne bi potpale pod njen uticaj. Nikada nisam donosila kući besplatne čokolade. Znala sam da bi moja majka to volela, ali sam takođe znala i da bi deo davala Eneju i Arturu kada ja nisam tamo, a šećer je bio kao odvratni napitak koji bi ih pretvorio u čudovišta. Suzan mi je često govorila da samo donekle možeš uticati na to kakvo će ti dete biti. Smatrala je da je Šarlota već propala, i kajala se što ju je rodila. Trudila sam se da u prodavnicama polovne robe kupujem najlepše igračke, klonila sam se ružnih plastičnih stvari, iz biblioteke sam uzimala gomilu knjiga, ali oni su bili premali da bi ih čitali pa bi ih samo cepali. U jaslicama su naučili svakakve stvari na koje nisam mogla da utičem, reći kao što je „bože”. Jednom, kada sam im čitala Ezopove *Basne* prevedene na latinski, jedno od njih mi je u lice viknulo „Betmen”.

S obzirom na to da nisu imali oca, kupila sam mušku lutku u odelu sa leptir-mašnom. Iz glave joj je virila žica, a kada se povuče, lutka bi ispuštala zvuk kao da se smeje. Međutim, smeh je ubrzo prestao da radi, a lutkin osmeh me je uznemiravao pa sam je izbacila, čeznući za svečanim i okrutnim Piterom.

Kada su blizanci imali skoro dve godine, uštedela sam dovoljno da iznajmim stan. Spolja je izgledalo kao prava kuća, ali unutra je bila samo

jedna sobica sa kupatilom i starim uzidanim plakatom, betonskim dvorištem i ogradicom koja mi nije dopirala ni do kolena. Nije bilo kade, samo tuš-kabina, i morala sam da kupim plastično vedro da u njemu kupam bebe. Na prednjoj fasadi kuće, pored vrata, nalazila se pločica sa prikazom Svetog Franje.

Stalno sam mislila na Pitera. Vodila sam bližance u šetnje po groblju gde je nekad radio, iako je bilo teško gurati kolica po travi. Kad god bih videla opuške, zamišljala sam da su njegovi. Sakupljala sam kišobrane i prodavala ih kada bih imala slobodan dan. Šetala sam i pored našeg starog stana. Piljarnica je i dalje bila ista, a verovatno i naše sobe na spratu, kao i stepenice – harmonijum, krevet sa koga su sada skinuta ćebad, police bez knjiga – i naravno smežurana starica u prizemlju, iza tezge.

Pokušala sam da se podsetim svih prilika kada se Piter poneo grozno: nakon što smo počeli da živimo zajedno, odlučili smo da organizujemo maskenbal. Htela sam da budem Argo iz *Metamorfosa*. Kupila sam belu haljinu i svud po njoj iscrtala oči, a imala sam i krila od gaze od kojih sam takođe napravila oči. Kada sam isprobala kostim, nekoliko dana pre maskenbala, Piter je rekao da izgledam zastrašujuće, i da će svi misliti da sam ludački ljubomorna i da želim da ga kontrolišem, i zato neće moći da se opusti. Bacila sam kostim i odlučila da budem miš iz *Krcka Oraščića* umesto bilo čega iz grčke i rimske mitologije. Piter nije znao ništa o baletima Čajkovskog, a zapravo nisam ni ja. Kao dete sam videla izvedbu *Krcka Oraščića* i kroz maglu je se sećala kao nečega sa kartonskim

sankama i lažnim snegom. Kupila sam sivi triko, krinolinu, i napravila mišji rep i uši od papira.

Piter je odlučio da bude bandera. Bilo je to prilično grozno: lice je ofarbao u žuto, sa crvenom i belom linijom koje su mu prolazile sredinom lica, a napravio je i abažur od crnog papira da ga stavi na glavu. Izgledalo je više kao kavez za ptice. Obukao je crnu košulju sa naborima, za koje je rekao da izgledaju kao arabeske na nekim starim evropskim uličnim svetiljkama. Nije mi bilo jasno zašto je odabrao da se maskira u lampu i zašto je bio toliko entuzijastičan oko toga, iako sam znala da je prerušavanje u istorijske ličnosti smatrao vulgarnim: bio je van sebe kada se neko pojavio maskiran u Svetog Franju, u prljavoj smeđoj tunici na koju su bile prišivene lažne ptice.

Devojka maskirana u pun mesec pokušavala je da poljubi Pitera. Mirisala je na puder i neoprane čarape, a ja sam zamišljala da tako miriše i mesec. Za žurku, Piter je kupio konzerve puževa koji su mirisali grozno i plutali u sivoj vodi. Zašto je morao da traći novac na puževe, kada je bilo puževa i u šupi iza naše zgrade? Rimljani su rado jeli puževe, rekao mi je iznervirano. Rasporedio ih je dekorativno po listovima zelene salate, i to je bila jedina hrana, osim punča koji smo napravili, i slanijih krekeri.

Došlo je mnogo ljudi, među kojima je bilo, shvatila sam, mnoštvo bogatih devojaka sa fakulteta koje su tokom odrastanja išle na balet. Bojala sam se da će me neka od njih pitati gde sam išla na balet, i da li bih mogla da im pokažem neki pokret,

pa sam zato skinula svoje mišje uši, rep i baletske cipele: rekla sam im da moj kostim predstavlja grudvu prašine. Jedan od Piterovih starih drugara iz privatne muške škole koju je pohađao došao je u smeđem krznenom kaputu, ispod je imao svilenu pidžamu, i svirao je naš harmonijum dok je pušio cigaru, a pepeo je padao po dirkama. Imao je okrutnu naviku da gotovo svakoj devojci koju vidi kaže da izgleda kao glumac u filmu koji je davno video – taj i taj, kako se zvaše, smešni momak sa brkovima, ti si pljunuti on, nemoj mi reći da ste u srodstvu...? Piter nije rekao ništa kada me je njegov drug uporedio sa poznatim glumcem iz nemih filmova. Uvek se pravio blesav kada bi neko pomenuo filmove, kao da je ceo život proveo u crkvama i bibliotekama, iako sam ga jednom čula kako pevuši melodiju iz filma *Pevanje na kiši* dok se tuširao.

Blizanci su sve više počinjali da liče na Pitera. Zbog toga sam urlala i čupala kosu, iako je to značilo da će biti lepi. Piter mi je jednom rekao da izgledam kao sova, jer su mi oči veoma okrugle. Njegovo omiljeno rimsko božanstvo bila je Minerva.

Na putu do posla morala sam da pređem preko mosta, i često sam zamišljala kako sa njega spuštam blizance vezane za užad, dok im se nožice bacakaju u vazduhu, i onda ih spasavam u poslednji čas – mislila sam da bih ih nakon takvog postupka više zavolela. Ta me je slika toliko uznemiravala, a videla sam je svaki put kada bih prelazila most, da sam počela da ga pretrčavam, i stizala na posao sva oznojena i puna sažaljenja prema mojoj deci. Piter je poslao razglednicu na adresu moje majke,

koja me je pozvala da mi kaže da je za mene stiglo „pismo na španskom ili italijanskom”. Bilo je na latinskom i pisalo je da mu je dobro. Imalo je američku markicu iako je slika predstavljala polomljene stubove u Pompeji. Nije pitao za blizance, čije su glave izgledale kao sasušene, polučelave verzije njegove. Iako nisam imala njegovu adresu, otišla sam u foto-kabinu u metrou sa namerom da snimim porodičnu fotografiju. Možda bih je mogla poslati nekim američkim novinama.

U kabini, blizanci nisu prestajali da vrište i otičaju se. Nikada ranije se nisu fotografisali.

Na fotografiji, Enej i Artur nisu sedeli na mom krilu, gde sam ih stavila, nego na krilu crne vučice u čijim se očima videlo svetlo blica. Vučica je imala užasan zubati osmeh. Stavila sam fotografiju u džep i odgurala kolica kući, dok su blizanci toliko vrištali da sam morala da ih vežem pojasom.

Nakon što su zaspali, izvadila sam fotografiju iz džepa i ponovo je pogledala. Nisam shvatala zašto su Enej i Artur toliko plakali. Vučica je bila lepa.

Što sam duže gledala fotografiju, sve mi je veća delovala, sve dok nisam primetila da se nalazi u dvema malim crnim šapama, umesto u šakama. Bila sam prekrivena krznom iste boje kao moja kosa – crnim. Bila sam previše uplašena da bih pogledala u ogledalo, pa sam napunila jednu činiju vodom i u njoj videla svoje lice. Imala sam dugu crnu njušku, a oči su mi bile zelene, kao i dok sam bila čovek. Nisam bila šokirana, jer mi nije delovalo da sam se mnogo promenila. Ponovo sam pogledala fotografiju: da, to sam bila ja. Foto-kabina je to nekako znala

pre nego što sam se preobrazila. Osetila sam poriv da izađem, pa sam se iskrala kroz zadnja vrata. Pojela sam nekoliko starih jabuka iz kante za smeće, ubila jednog pacova i onjušila nekoliko barica. Skitala sam od uličice do uličice, od jedne tihe ulice do druge. Nikad ranije nisam noću bila u tim uličicama – bile su neljudski živahne, poput lutkarske predstave.

Svake noći, događalo se isto. Stavila bih blizance na spavanje, malo čitala, a onda bih se, zevajući, oko devet uveče, pretvorila u vučicu. Ponovo bih se pretvorila u ljudsko biće negde oko tri ili četiri. Vreme transformacije pamtim samo kroz maglu, baš kao *Krcka Orašćica*.

Kao vučica, nisam se bojala da skačem kroz prozore. Krala sam, iz knjižara, piljarnica, prodavnica odeće, čak i iz cvećara. Stvari sam nosila kući u ustima – bukete i romane i kobasice.

Ujutru bih ponovo bila u ljudskom obliku, iako bi mi ponekad na bradi ili usnama ostala poneka crna dlaka, uši su mi bile malo duže, a neki od noktiju su mi i dalje bili tamni i debeli kao kandže – svima sam govorila da su takvi jer sam ih pričkinula prozorom. Imala sam mnoštvo sitnih posekotina od razbijanja prozora – govorila sam da su me blizanci izgrebali.

Nekoliko puta, blizanci su bili budni kada sam se vratila kući iz lova i krađe. Kada bih im prišla, čučnuli bi i pokrili uši iako sam za njih krala svakakve skupe, fantastične igračke. Kao vučica sam imala više sisa, ali oni su odbijali da ih sisaju.

Izašlo je u novinama: „Divlji pas provaljuje u prodavnice”. Jedan čovek me je video kako napuštam prodavnicu igračaka držeći skupu lutku Julija

Cezara u ustima. „Bila je to tamna, užasna zver”, pisalo je u novinama. „Kladim se da je tražila pravu bebú da je pojede.” Morala sam se nekako prurušiti dok lutam okolo u vučjem telu.

Jednog vikenda, otišla sam u prodavnicu maski i tamo kupila lepu ružičastu gumenu masku koja prikazuje devojačko lice, dovoljno rastegljivu da se može staviti preko moje duge vučje njuške, sa žutim pletenicama zakačenim sa strane, i jednu plavo-belu haljinu u stilu *Alise u zemlji čuda*, i par elegantnih viktorijanskih čizama savršene veličine za moje zadnje šape. Osećala sam da mogu verovati devojci koja je radila u prodavnici maski. I sama je delovala pomalo vučje, sa dugim nosom. Besplatno mi je dala pištolj-igračku, i identične meke životinjske uši za blizance, ali oni su se rasplakali kada sam pokušala da im ih stavim. Kod kuće sam imala Crvenkapin plašt koji je neko zaboravio na našem maskenbalu. Bio je od filca i imao je bakarnu kopču.

Kada nikoga nije bilo u blizini, i kada bih pro našla prodavnicu koju sam želela da opljačkam, skinula bih svoj kostim na nekom skrivenom mestu i uskočila kroz izlog, uzimajući ono što mi je bilo potrebno. Kao vučica, bila sam mnogo gramzivija. Odlučila sam da se pobrinem za onu staricu, ostavljenu u kući u kojoj smo Piter i ja nekad živeli. Provalila sam kroz zadnja vrata prodavnice, ali kada sam otišla do starice, i dalje u kesi iza tezge, miris hemikalija za balsamovanje bio je toliko odvratán da sam odustala. Delovalo mi je da se smanjila. Pomislila sam da je bolje ostaviti je tamo nego sahraniti u obližnjem parku. Umesto toga,

pojurla sam jednog debelog rakuna koga sam zatekla kako kopa po kanti za kompost, a potom sam ukrala kesu narova iz prodavnice voća i povrća.

Narednog jutra, kada sam se probudila, blizana nigde nije bilo. Nisu bili u komodama, niti u kupatilu, ni u korpi za otpatke. Trčala sam ulicom i kroz bočne uličice, dok su mi stomak i grudi lepetali kao tužna krila živinčeta. Nije ih bilo. Mora da sam ih pojela u poznim časovima sinočnog bivanja vučicom. Obično sam se jasno sećala svojih vučjih sati, ali nisam pamtila da sam pojela svoju decu. Međutim, stomak mi je bio nadut, kao da sam pojela nešto krupno. Probala sam da povratim, ali nije izašlo ništa krvavo ili dlakavo. Popila sam nekoliko šoljica kafe, pokušavajući da ih svarim što brže, da napuste moje telo. Posle odlaska u toalet, pogledala sam u šolju da vidim ima li kakvih komadića u mom izmetu. Pronašla sam jednu belu koščicu. Mogla je biti od goluba – kad sam bila vučica, volela sam golubove.

Prodala sam sve Arturove i Enejeve stvari, što mi nije donelo mnogo, svega oko četrdeset dolara. Kupila sam sebi nekoliko knjiga i kariranu košulju koja mi je bila premala.

Možda je Piter došao dok sam spavala i odneo ih. Ta mi je pomisao donela olakšanje. Zamišljala sam ga kako ih odgaja negde na obali Crnog mora, obraćajući im se samo na latinskom i terajući ih da čuvaju ovce. Pozvala sam jaslice i njihovog lekara, rekavši im da se selim u Rim sa decom. Te noći sam iz prodavnice sireva ukrala toliko kotura brija da je izgledalo da mi je frižider prepun meseca.

Večerala sam sir, nar i sirove golubove. Počela sam da pišem nešto pod nazivom *Memoari vučice*. Prvo sam pisala latinski – jer je to ljudski jezik koji vukovi najbolje znaju – ali bih sve prevodila na engleski narednog jutra, kada bih bila u ljudskom obliku.

Suzan bi ponekad došla na posao sa nekoliko zalutalih smeđih dlaka oko usta, ili sa krvavom mrljom, ali ja nisam ništa pominjala, a nije ni ona, i više nismo pitale jedna drugu kako su nam deca.